

บทที่ 6

การฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญา

คดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญานั้น เดิมเคยเรียกว่า "คดีอาญาลินใหม่" กล่าวคือ เป็นคดีที่ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งอันเนื่องมาจากการกระทำผิดทางอาญาค้วย ซึ่งส่วนมากการกระทำผิดในทางอาญามักจะเป็นกรณีที่เป็น การละเมิด (ป.พ.พ. ม.420) ในทางแพ่ง ดังนั้น กฎหมายจึงได้กำหนดกฎเกณฑ์การ ฟ้องร้องค่าเสียหายไว้เป็นกรณีพิเศษแตกต่างจากคดีอาญาหรือคดีแพ่งโดยทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ ค่าชดเชยทางแพ่งไม่ว่าจะฟ้องต่อศาลอาญาหรือศาลแพ่งย่อมมีหลักการพิจารณา โดยอาศัยบทบัญญัติที่กล่าวไว้ตั้งแต่ ม.40 - 51 วิ.อาญา

6.1 ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญา

(1) ผู้ที่ได้รับความเสียหายทางแพ่ง ซึ่งมีความหมายกว้างกว่าค่า ว่าผู้เสียหายในทางอาญา คือหมายถึงผู้ที่ถูกโต้แย้งสิทธิ และรวมถึงบุคคลอื่นที่สืบสิทธิ จากคนนั้นด้วย เช่น จำเลยทำลายทรัพย์สินของแดง เป็นความผิดทำให้เสียหาย ทรัพย์แดงเป็นผู้เสียหายทางอาญา ขณะเดียวกันการกระทำนั้นเป็นละเมิดในทางแพ่ง

ถ้านายแดงร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน และอัยการไต่สวนฟ้องทางอาญา ไว้แล้ว ต่อมานายแดงตายก่อนจะดำเนินคดีทางแพ่ง ดังนั้นผู้จัดการมรดกหรือทายาท ของนายแดงอาจดำเนินคดีทางแพ่งได้

กรณีผู้เสียหายเป็นราษฎรธรรมดา เขามีสิทธิฟ้องเรียกร้องบังคับตาม สิทธิของคนใดทุกกรณีเช่นเดียวกับคดีแพ่งธรรมดา เช่น เรียกค่าเสียหาย ให้โฆษณา ขอลงมาในกรณีหมิ่นประมาท

(2) พนักงานจัดการ จัดการจะฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญาได้ โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตาม ม.43 กล่าวคือ

ก. ประเภทคดี 9 ประเภทเท่านั้นคือ ต้องเป็นคดีฉ้อทรัพย์ วังราว ฉ้อทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ชกขอก หรือรับของโจร คดีนอกจากนี้จัดการฟ้องเป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญาไม่ได้ คงฟ้องเป็นคดีอาญา โดยอ้างเท่านั้น

ข. ต้องปรากฏว่าผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องทรัพย์อื่นหรือ ราคาค่าที่สูญเสียไปจากการทำผิดและจัดการขอคืนเฉพาะกรณีให้คืนหรือชดเชยราคาทรัพย์สิน เท่านั้น จัดการจะเรียกร้องสิทธิอื่นไม่ได้ เช่น ค่าได้ทรัพย์สินที่ถูกฉ้อไป ไม่ใช่ทรัพย์สิน ที่สูญเสียไปจากการทำผิด จัดการเรียกไม่ได้ (ฎีกาที่ 660/2480)

ค. ให้จัดการยื่นมาพร้อมกับฟ้องอาญา ถ้าไม่ได้ยื่นแต่แรก ต้องทำเป็นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมเดิมก่อนศาลพิพากษา (ม.44)

ฎีกาที่ 1533/2494 เงินค่าสินบนนำจับในคดีฉ้อ ท.ร.บ.การพนันนั้น ศาลพิพากษาให้แก่ผู้นำจับ ฉะนั้นผู้นำจับมีสิทธิที่จะมารับเองหรือมอบชั้นทะเลให้โจทก์ หรือผู้ใดมารับแทนก็ได้ จัดการจะมาขอรับโดยอ้างตนเองมิได้

ฎีกาที่ 861/2497 จำเลยฉกแบบพิมพ์ตัวรถไฟไปจากเจ้าหน้าที่ผู้ดูแล รักษา และเจ้าหน้าที่ต้องจ่ายเงินค่าตัวที่หายแก่การรถไฟไปแล้ว พนักงานจัดการ ไม่มีอำนาจขอให้จำเลยชำระเงินดังกล่าว เพราะมิใช่ราคาทรัพย์สินที่จำเลยฉกโดยแท้จริง

ฎีกาที่ 40/2508 เมื่อเป็นกรณีฉ้อโกงเอาสัญญาไปทรัพย์สินที่ผู้เสียหาย สูญเสียไป คือสัญญา พนักงานจัดการคงเรียกคืนได้แต่ตัวหนังสือสัญญาเท่านั้น จะขอ ให้นำเงินตามสัญญาคุ้มมิได้

ฎีกาที่ 1051/2510 หลอกหลวงผู้เสียหายหลายคนให้ทำกรงานให้โดย
ไม่ใช้ค่าแรงงาน อัยการไม่มีอำนาจขอให้เรียกใช้ค่าแรง ไม่ต้องควย ม.43 วิ.อาญา

ฎีกาที่ 1039/2516 (ป.ช.ญ.) ในคดีที่อัยการเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยว่า
ลักทรัพย์ กับขอให้จำเลยคืนหรือไต่ราคาทรัพย์สินแก่ผู้เสียหายด้วยนั้น แม้ศาลจะพิพากษา
ยกฟ้องคดีส่วนอาญา แต่เมื่อคำขอส่วนแห่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาที่โจทก์ฟ้อง อำนาจ
ของอัยการในการที่จะว่ากล่าวคำขอส่วนแห่งจึงยังคงมีต่อไป

ฎีกาที่ 2197/2516 เงินค่าเช่าอยู่ในโรงแรมเป็นเงินค่าบริการที่
เจ้าของโรงแรมควรจะได้มาเท่านั้น มิใช่ทรัพย์สินหรือราคาที่เจ้าของโรงแรมได้
สูญเสียไปเนื่องจากการกระทำผิด ตาม ป.อาญา ม.345 พนักงานอัยการจึงไม่มี
สิทธิเรียกเงินดังกล่าวแทนเจ้าของโรงแรม

ฎีกาที่ 119,120/2518 อ.เลขานุการแขวงมีหน้าที่ตรวจสอบภาษี
บำรุงท้องที่ ว่ารายการถูกต้องหรือไม่ หากพอใจให้ผู้เสียภาษีมอบเงินค่าภาษีให้แก่
จำนวนที่ถูกต้องเสียภาษี แล้วเอาเงินส่วนที่เกินไว้เสีย อ.ไม่มีหน้าที่รับเงิน ไม่เป็น
ความผิดตาม ม.148 แต่เป็นผิดตาม ม.157

อัยการไม่มีอำนาจขอให้จำเลยคืนหรือไต่ราคาทรัพย์สินในกรณีความผิด
ตาม ป.อาญา ม.157

ฎีกาที่ 428/2518 ตาม พ.ร.บ.มาตรา ชั่ง ตวง วัด พ.ศ.2466
แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2477 มาตรา 3 ไม่ใ้ให้อำนาจอัยการร้องขอให้ศาลสั่ง
จำเลยจ่ายค่าสินบนแก่ผู้จับ สิทธิเรียกร้องเอาค่าสินบนเป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้จับ
ผู้นำจับหรือแจ้งความจับเท่านั้นที่จะร้องขอต่อศาลได้

ฎีกาที่ 2212/2518 จึงทรัพย์รวมทั้งตัวจำนวนสายสร้อยราคา 300 บาท เป็นราคาจำนวนสายสร้อย ไม่ใช่ราคาตัวจำนวน เมื่อไม่ปรากฏราคาตัวจำนวน ศาลไม่สั่งให้ไต่ราคาตัวนี้

ฎีกาที่ 772/2520 (ป.ร.ญ.) จำเลยลักสลากกินแบ่งของรัฐบาส ที่ถูกรางวัลแล้ว สลากกินแบ่งนั้นจึงเป็นทรัพย์สินที่มีราคาเท่ากับเงินรางวัลที่จะได้รับ ซึ่งเป็นราคาทรัพย์สินที่จำเลยลักไปโดยแท้จริง เมื่อจำเลยนำไปรับเงิน ผู้เสียหาย บอคมทรมคโอกาสที่จะได้รับเงินรางวัล เท่ากับว่าต้องสูญเสียเงินดังกล่าวไปเนื่องจาก การกระทำผิดของจำเลย พนักงานสืบการจึงขอให้จำเลยคืนเงินรางวัลได้ตาม ป.วิ.อ. ม.43

6.2 ศาลที่มีอำนาจพิจารณา

(1) กรณีที่ยุ้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องเอง อาจยื่นฟ้องต่อศาล ซึ่งพิจารณาคดีอาญา ตาม ม.22 วิ.อาญา หรือต่อศาลที่มีอำนาจระกคดีแพ่ง ตาม ม.3,4,5,7 ป.วิ.แพ่ง ก็ได้ (ม.40)

(2) กรณีสืบการฟ้องเรียกของทางแพ่ง จำกัดเฉพาะศาลที่สืบการ ฟ้องคดีอาญาไว้เท่านั้น (ม.40,44) โดยรวบรวมกันไปท้ายฟ้องคดีอาญา 9 ประเภท ที่ฟ้องไว้

6.3 การพิจารณา

(1) การพิจารณาคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ต้องเป็นไป ตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.แพ่ง (ม.40) เช่น คดีนั้นจะอุทธรณ์ฎีกาได้หรือไม่ ก็คงดู ความพันทรัพย์สิน เป็นต้น

(2) การพิจารณาคดีแพ่งจะทำให้การพิจารณาคดีอาญาเป็นซ้ำหรือ
 คัดรื้อ ศาลมีอำนาจสั่งให้แยกคดีแพ่งออกจากคดีอาญา และพิจารณาค่างหากโดยศาลที่มี
 อำนาจชำระ (ม.41) เช่น พ้องคดีอาญาว่าทำร้ายร่างกายสาหัสโดยประมาท และ
 เรียกค่าเสียหายต่าง ๆ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าชดเชยการประกอบอาชีพ ซึ่งเกี่ยวกับ
 ทางแพ่งโดยเฉพาะ ดังนั้นเพื่อให้คดีอาญาเป็นไปโดยรวดเร็ว ก็อาจสั่งให้แยกคดีแพ่ง
 ไปพิจารณาค่างหาก

(3) ในการพิจารณาคดีแพ่ง ถ้าพยานหลักฐานที่น่าสืบในคดีอาญา
 ไม่เพียงพอ ศาลอาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมได้ (ม.42) เพราะคดีอาญา
 ก็จะสืบกันเพียงว่าจำเลยทำผิดหรือไม่ แต่อาจมีปัญหาความรับผิดชอบทางแพ่งซึ่งอาจต้อง
 นำสืบเพิ่มเติมอีกได้ เช่น เกี่ยวกับเรื่องค่าเสียหายดังกล่าวแล้ว กรณีของ ม.42
 ความเกี่ยวกับ ม.46 การพิจารณาคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาซึ่งกฎหมายให้ศาล
 ถู้อรรถแท้จริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา

5๗4 การพิพากษา

(1) ในการพิพากษาคดีส่วนแพ่ง ศาลจำต้องถู้อรรถแท้จริง
ตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา (ม.46) เช่น ศาลที่พิจารณาคดีอาญาพิพากษา
 ว่าจำเลยชั้บรถโดยประมาททำให้ผู้เสียหายบาดเจ็บสาหัส ค่อมมาผู้เสียหายมาฟ้อง
 คดีแพ่งเรียกค่าเสียหาย ทั้งนี้ศาลในคดีแพ่งต้องฟังว่า จำเลยชั้บรถโดยประมาทด้วย
แต่คำพิพากษาคดีส่วนอาญาที่คดีแพ่งจะถู้อรรถแท้จริงตามนั้น จะต้องมีหลักเกณฑ์

ดังนี้

ก. การที่จะให้ศาลถู้อรรถแท้จริงทางอาญามาปรับกับคดีแพ่ง
 นั้น ผู้ที่จะถู้อรรถแท้จริงทางอาญามาใช้ต้องเคยเป็นคู่ความไม่ว่าโจทก์หรือจำเลย
ในทางอาญามาก่อนด้วย ห้ามไว้กับคนภายนอกที่ไม่เคยเป็นคู่ความทางอาญา

ดังนี้เพราะคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์เฉพาะคู่ความเท่านั้น นายโจทก์จะต้องระมัดระวัง
 ในข้อนี้ เช่น ฟ้องคำเป็นจำเลยเป็นคดีอาญา ศาลฟังว่าค่าประมาณเงินแล้ว ถ่อมมาโจทก์
 ฟ้องแคงและคำเป็นคดีแพ่ง แคงไม่เคยเป็นคู่ความทางอาญามาก่อน จึงไม่อาจไร
 ข้อเท็จจริงทางอาญายื่นแคงได้

ฎีกาที่ 964/2507 อ. กับ ศ. ชัชรอดกระแทก-กันทำให้ ม. ตาย ชัยการ
 ฟ้อง อ. และศาลพิพากษาว่า อ. มีความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท ถ่อมมาบิดาของ
 ม. ฟ้อง อ. กับนายจ้างในคดีแพ่งเรียกค่าเสียหาย ข้อเท็จจริงว่า อ. ประมาท บุกฟัน
 อ. และบิดาของ ม. ด้วย เพราะชัยการคำเป็นคดีแพ่งของ ม. บุกฟัน แต่ไม่บุกฟัน
 นายจ้างของ อ. เพราะนายจ้างไม่เคยเป็นคู่ความทางอาญา โจทก์ต้องนำสืบข้อเท็จจริง
 นี้ใหม่

มีข้อสังเกตว่า ในการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ คติยุติเสร็จเด็ดขาดลง
 ถ่อมมาผู้เสียหายมาฟ้องร้องทางแพ่ง ข้อเท็จจริงในคดีอาญาที่อัยการเป็นโจทก์นั้นไต่สวน
 ผู้เสียหายได้ เพราะถือว่าอัยการฟ้องคดีอาญาแทนผู้เสียหาย (ฎีกาที่ 1134-1135/
 2509) อย่างไรก็ดีขอให้สังเกต คำพิพากษาฎีกาที่ 1927/2514 จำเลยชัชรอด
 กับผู้มีชื่อ พนักงานอัยการไต่ฟ้องผู้มีชื่อเป็นจำเลยว่าชัชรอดโดยประมาทฆนรผู้อื่น
 เสียหาย จำเลยในคดีนี้เป็นเพียงผู้เสียหายในคดีนั้น มิได้ขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม
กับพนักงานอัยการ ข้อเท็จจริงในคดีอาญาจึงไม่บุกฟันจำเลยนี้ เพราะจำเลยมิได้
 เป็นคู่ความในคดีอาญานั้นด้วย

อย่างไรก็ดีขอให้สังเกต ฎีกาที่ 276/2520 ศาลทหารได้พิพากษา
 ถึงที่สุดคดีที่อัยการเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยที่ 1 ในข้อหากระทำการโดยประมาท
 เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายว่า เท่าที่โจทก์นำสืบมายังมีข้อสงสัยฟังไม่ได้สนิทกว่า
 จำเลยกระทำโดยประมาท พิพากษายกฟ้อง ทั้งนี้แม้โจทก์ซึ่งเป็นมารดา ภรรยา
และบุตรของผู้ตายจะมิได้เข้าเป็นคู่ความในคดีอาญาดังกล่าว แต่โจทก์ยอมเป็นผู้เสียหาย

ตาม ม.2(4) . 5(2) โดยชัยการไต่ฟ้องคดีแทนโจทก์ โจทก์และจำเลยที่ 1 จึงต้องถูก
พินตามคำพิพากษาคดีอาญา (อ้างฎีกาที่ 1134, 1135/2509) และกรณีนี้คำพิพากษาคดี
อาญาได้วินิจฉัยข้อเท็จจริงขึ้นเป็นประเด็นแห่งคดีแล้วว่า โจทก์ไม่มีพยานมาสนับสนุนให้
ศาลเห็นว่าจำเลยกระทำผิดตามฟ้อง ถือได้ว่าศาลได้วินิจฉัยในประเด็นที่ว่าจำเลย
กระทำผิดหรือไม่แน่นอนแล้ว จึงพึงให้คดีแห่งชกกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำพิพากษาคดี
 ส่วนอาญามีได้ นอกจากนั้นขอให้สังเกต ฎีกาที่ 2731/2522 ในหัวข้อต่อไป

ฎีกาที่ 1562/2519 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยที่ 1 ลูกจ้างขับรถในทางการ
 ที่จ้างของจำเลยที่ 2 ขับรถโจทก์เสียหาย ขอให้จำเลยทั้งสองรวมกันใช้ค่าเสียหาย
 แก่โจทก์ แม้ปรากฏว่ากรณีเดียวกันนี้ จำเลยที่ 1 เคยถูกผู้ว่าคดีฟ้องเป็นคดีอาญา
 และศาลพิพากษายกฟ้องไปแล้วก็ตาม แต่เมื่อคดีอาญานั้น โจทก์ในคดีนี้มีใจเป็นผู้ที่ได้
 รับบาดเจ็บจากการที่รถชนกัน และคดีอาญาคำ พ.ร.บ.จราจรทางบก โจทก์ก็มีใจ
 ผู้เสียหายที่จะมีอำนาจฟ้องหรือขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับผู้ว่าคดีได้ ผู้ว่าคดีจึงไม่อยู่ใน
ฐานะที่ฟ้องแทนโจทก์ ผลแห่งคำพิพากษาคดีอาญาจึงไม่ผูกพันโจทก์ เพราะโจทก์มีใจ
 คู่ความเดียวกัน ในคดีแห่งจึงต้องฟังข้อเท็จจริงใหม่

ข. ประเด็นของเรื่องในคดีอาญาต้องเป็นประเด็นเกี่ยวกับ
ที่ศาลในส่วนแห่งกำลังพิพาทกันอยู่ ดังนั้น ถ้าศาลยังไม่ได้อวินิจฉัยในประเด็นนี้หรือ
 ข้อเท็จจริงนั้นเป็นการที่ศาลวินิจฉัยเลยไปแล้วไม่ใช่ประเด็นโดยตรงที่โต้เถียงกัน
 ข้อเท็จจริงที่โต้เถียงกันนั้นจะพึงเป็นยุติผูกพันยังไม่ได้

ฎีกาที่ 789/2498 ฟ้องว่าจำเลยลักข่วในนา ศาลยกฟ้องโดยวินิจฉัย
 ว่านาและข้าวเป็นของจำเลย คดีถึงที่สุด ต่อมาโจทก์มาฟ้องทางแพ่งว่า นาคือของ
 โจทก์ห้ามจำเลยเกี่ยวข้อง จำเลยต่อสู้ว่านาคือของจำเลย และศาลได้เคยพิพากษา
 ในส่วนอาญาแล้วว่า นาคือของจำเลยให้ยกฟ้อง ศาลวินิจฉัยว่า การฟังข้อเท็จจริง

ในคดีอาญาคาม ม.46 นั้น ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงเฉพาะที่เป็นประเด็นในคดีอาญา โดยตรงเพียงว่า จำเลยเป็นโจรลักข้าวหรือไม่เท่านั้น ในคดีอาญาไม่มีประเด็นถึงว่า ที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของใคร ที่ศาลวินิจฉัยเลยไปว่าที่นาเป็นกรรมสิทธิ์ของใครด้วย นั้นไม่ใช่ประเด็นโดยตรงในคดีอาญา จึงถือเอาข้อเท็จจริงที่ว่านั้นมาผูกพันโจทก์ในคดี คาม ม.46 ไม่ได้

ฎีกาที่ 1225/2498 ฟ้องคดีอาญาว่าจำเลยลักไม้ ศาลเห็นว่าพยาน ของโจทก์ฟังไม่ได้ว่า ไม้ที่ฟ้องเป็นของโจทก์หรือของใครแน่ จึงยกประโยชน์แห่งความ สงสัยให้จำเลย พิพากษายกฟ้อง ทั้งนี้โจทก์ยอมฟ้องเรียกไม้คืนได้ใหม่ในทางแพ่ง และศาลยอมฟังข้อเท็จจริงในทางแพ่งใหม่ (เพราะในคดีอาญาดังนั้น ศาลยังมีได้ ฟังแน่หรือคงไปว่าไม้เป็นของโจทก์)

ฎีกาที่ 992-993/2508 ฟ้องว่าบุกรุก ศาลยกฟ้องเพราะขาดเจตนา บุกรุก ต่อมาโจทก์ฟ้องทางแพ่งให้ศาลวินิจฉัยว่าที่ดินเป็นของโจทก์ห้ามจำเลยเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ศาลแพ่งต้องฟังข้อเท็จจริงใหม่ว่าที่ดินเป็นของใคร

ฎีกาที่ 960/2510 เมื่อประเด็นที่ต้องวินิจฉัยในส่วนแพ่งเป็นปัญหา เรื่องเกี่ยวกับทางอาญา ศาลที่พิจารณาคดีส่วนแพ่งรอบที่จะงดการพิจารณาคดีส่วนแพ่ง ไว้เพื่อรอฟังข้อเท็จจริงในทางอาญาได้

วิ.อาญา ม.46 มุ่งหมายให้ศาลที่จะพิพากษาคดีส่วนแพ่งรอฟังผลคดี ส่วนอาญาก่อน แล้วจึงพิพากษาคดีส่วนแพ่งไปตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำพิพากษา ส่วนอาญานั้น (ห้ามฎีกาที่ 1085/2498)

ขอให้ส่งเอกสารพิพากษาฎีกาที่ 1639/2520 แม้จำเลยจะได้อ้างส่วน
คดีอาญาเป็นพยาน แต่ก็ไม่ได้ขอให้ศาลชั้นโหนดนำส่วนคดีอาญามาประกอบการพิจารณา
คดีแพ่ง ทั้งจำเลยก็ไม่มาศาลในวันสืบพยานจนศาลมีคำสั่งว่าจำเลยไม่มีพยานมาสืบ
ดังนั้น ส่วนคดีอาญาจึงไม่เป็นพยานหลักฐานของจำเลยในคดีนี้ แม้โจทก์จะได้อ้าง
ส่วนคดีอาญานั้นด้วย แต่ในที่สุดโจทก์ก็อ้างเฉพาะเอกสารบางฉบับเท่านั้น ไม่ได้อ้าง
คำพิพากษาคด้วย ศาลจึงไม่อาจรู้ได้ว่าคำพิพากษาในคดีอาญามีว่าอย่างไร ฟังไม่ได้ว่า
ศาลพิพากษาคดีอาญาว่าโจทก์ไม่ใช่บุตรของเจ้ามรดกที่จำเลยกล่าวอ้าง

ฎีกาที่ 1730/2520 ผู้ว่าคดีฟ้องจำเลยว่าฉ้อโกง โจทก์เข้าเป็นโจทก์
ร่วมกับผู้ว่าคดี ศาลพิพากษาคดีถึงที่สุดว่าโจทก์ได้ส่งมอบหนี้ให้จำเลย จำเลยยังไม่ชำระ
ราคาเป็นเรื่องฉ้อโกงทางแพ่ง พิพากษายกฟ้อง โจทก์จึงฟ้องทางแพ่งขอให้จำเลย
ชำระเงินค่าหยก ศาลจึงต้องฟังข้อเท็จจริงว่า จำเลยได้ซื้อหยกจากโจทก์ไปจริง
และยังมีไต่ชำระราคา

ฎีกาที่ 2651/2520 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยออกเช็ค 5 ฉบับ ชำระหนี้แก่
โจทก์ รับเงินตามเช็คเพียง 1 ฉบับ อีก 4 ฉบับธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ขอให้
บังคับจำเลยชำระเงินตามเช็ค 4 ฉบับพร้อมดอกเบี้ย แต่ปรากฏว่าโจทก์ถูกฉ้อการ
ศาลทหารฟ้องว่าโจทก์ฉ้อโกงเช็คพิพาท ทั้งนี้โจทก์จำเลยมิได้มีมูลหนี้ต่อกันแต่อย่างใด
สัญญาซื้อขายกันเป็นเอกสารปลอม ศาลทหารฟังว่าโจทก์กระทำความผิดฐานฉ้อโกง
ปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมในคดีแพ่งศาลจึงต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏ
ในคำพิพากษาคดีอาญา จำเลยจึงไม่ผูกพันจะชำระเงินตามเช็คให้แก่โจทก์

ฎีกาที่ 273/2522 ในคดีที่ฉ้อการเป็นโจทก์ ได้มีการสืบพยานโจทก์
จำเลย และศาลได้วินิจฉัยข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นแล้วว่า โจทก์ไม่มีพยานมาสืบ
ให้ศาลเห็นว่า จำเลยที่ 2 กระทำผิด ดังนั้นในการพิพากษาคดีส่วนแพ่งศาลต้องถือ
ข้อเท็จจริงในคดีอาญา แม้ผู้เสียหายจะได้ฟ้องหรือร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานฉ้อการใน
คดีอาญานั้นด้วย

ก. คำพิพากษาส่วนอาญาต้องเป็นคำพิพากษาดังที่สุด กล่าวคือ
เสร็จเด็ดขาดแล้ว หากยังไม่ถึงที่สุด เช่น มีอุทธรณ์ ฎีกา จะนำข้อเท็จจริงทางอาญา
มาใช้ไม่ได้

(2) คำพิพากษาคดีส่วนแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
ว่าด้วยความรับผิดของบุคคลในทางแพ่ง โดยไม่ต้องคำนึงว่าจำเลยต้องคำพิพากษาว่าได้
ทำผิดหรือไม่ (ม.47) หมายความว่าเมื่อได้ข้อเท็จจริงมาแล้ว การพิจารณาว่าจำเลย
ต้องรับผิดทางแพ่งหรือไม่ ในการนี้พิจารณาไปตามกฎหมายแพ่งโดยไม่ต้องคำนึงว่าจำเลย
จะอุทธรณ์โทษทางอาญาหรือไม่

ฎีกาที่ 821/2492 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยฉ้อทรัพย์ ขอให้ลงโทษและให้
คืนทรัพย์ ทางอาญาฟังว่าจำเลยฉ้อทรัพย์ของผู้เสียหายไปจริง แต่ฟังว่าจำเลยไม่มี
เจตนาทุจริต จึงยกฟ้อง ทั้งนี้ศาลยอมพิพากษาให้คืนทรัพย์แก่ผู้เสียหายได้

ส่วนราคาทรัพย์สินที่สั่งให้จำเลยไต่ถามผู้เสียหาย ให้กำหนดตามราคา
ที่แท้จริง เงินทดแทนที่ผู้เสียหายจะได้รับ ให้กำหนดตามความเสียหาย แต่ไม่เกิน
ค่าชด (ม.47 วรรคสอง)

(3) การคืนทรัพย์สิน (ม.48) ในคดีอาญาอาจมีของกลางที่ไร
หรือได้มาจากการทำผิด ถ้ามีไรของร้ายในตัวเองแล้ว ตามปกติศาลจะคืนให้เจ้าของ
เว้นแต่จะรู้เห็นในการทำผิดด้วย โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

- ก. ถ้ายังไม่ปรากฏตัวเจ้าของ ให้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีรักษา
ของก็คืนให้แก่เจ้าของไป
- ข. ถ้าปรากฏตัวเจ้าของ ให้ศาลพิพากษาสั่งให้เจ้าหน้าที่
คืนแก่เจ้าของ
- ค. ถ้ามีการโต้แย้งกัน ให้บุคคลที่อ้างว่าเป็นเจ้าของ
ที่แท้จริงไปฟ้องยังศาลที่มีอำนาจชำระ

6.5 อายุความ (ม.51)

ปกติคดีแพ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับคดีอาญานั้นมักเป็นมูลละเมิด ซึ่งปกติก็มีอายุความหนึ่งปีนับแต่วันผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวคนทำละเมิด ส่วนอายุความทางอาญาเป็นไปตาม ม.95 ป.อาญา ซึ่งมีตั้งแต่ 1 ปี - 20 ปี ทั้งนี้ถ้าคดีแพ่งนั้นมาเกี่ยวเนื่องกับทางอาญา อายุความทางแพ่งอาจขยายออกไปตามทางอาญา โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

- (1) ถ้าไม่มีการฟ้องคดีอาญา อายุความที่จะฟ้องคดีแพ่งคือความคดีอาญา
- (2) ถ้ามีการยื่นฟ้องทางอาญาไว้แล้ว
  - ก. ระหว่างที่คดีอาญากำลังอยู่ในศาล ถือว่าอายุความที่จะฟ้องทางแพ่งสะดุดหยุดลงระหว่างนั้น
  - ข. ถ้าศาลพิพากษาลงโทษทางอาญา อายุความทางแพ่งเป็นไปตาม ป.พ.พ. ม.168 คืออาจฟ้องคดีแพ่งได้ภายใน 10 ปี นับแต่วันที่คดีอาญาดำเนินถึงที่สุด
  - ค. ถ้าศาลพิพากษายกฟ้องทางอาญา อายุความทางแพ่งเป็นไปตาม ป.พ.พ. คือถ้าเป็นละเมิดก็ 1 ปี และไม่ถือว่าอายุความสะดุดหยุดลงในระหว่างพิจารณาเลย (ดู ป.พ.พ. ม.174)

ข้อสังเกต แต่อายุความทางแพ่งที่จะถือตามนี้ จะต้องเป็นกรณีฟ้องเรียกร้องเอาแก่ตัวคนทำผิดทางอาญา หรือผู้ร่วมในการทำผิดโดยเจตนา ถ้าเป็น คนภายนอก ที่มิได้ร่วมทำผิดด้วย แต่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องร่วมรับผิดชอบในทางแพ่ง เช่น นายจ้างกับลูกจ้าง ถ้าจะฟ้องนายจ้าง ต้องถืออายุความตามกฎหมายแพ่งเท่านั้น (ฎีกาที่ 1046/2497)